

Sygn. akt **III AUa 1776/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran /spr./

Sędziowie: SSA Iwona Niewiadowska-Patzer

SSA Izabela Halik

Protokolant: insp.ds.biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2016 r. w Poznaniu

sprawy **A. K. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

o rentę socjalną

na skutek apelacji A. K. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 14 maja 2015 r. sygn. akt VIII U 2412/14

oddala apelację.

SSA Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
-------------------	---------------	-------------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 kwietnia 2014r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział P., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r., poz. 1440 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2013r., poz. 982 ze zm.) odmówił A. K. (1) prawa do renty socjalnej.

Odwołanie od tej decyzji złożył A. K. (1). W uzasadnieniu wskazał, że jest poważnie chory i nie jest w stanie wykonywać jakiejkolwiek pracy. Zdrowie utracił w związku z wypadkiem, któremu uległ w grudniu 1961r. (odmrożenie stopy z amputacją palców).

Wyrokiem z dnia 14 maja 2015r. Sąd Okręgowy w Poznaniu, VIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt VIII U 2412/14) oddalił odwołanie A. K. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z dnia 15 kwietnia 2014r. znak: (...)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący urodził się dnia (...) Ma wykształcenie średnie ogólne. Pracował jako betoniarz, oczyszczacz odlewów, robotnik trawialni, monter konstrukcji żelbetowych, pomocnik wiertacza wierceń mechanicznych, monter przemysłowych instalacji i aparatury chłodniczej, kierowca samochodów ciężarowych powyżej 12 ton w ruchu międzynarodowym. Od sierpnia 2010r. nie pracuje.

Dnia 9 grudnia 2013r. A. K. (1) złożył wniosek o przyznanie renty socjalnej.

Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 16 stycznia 2014r. rozpoznał u odwołującego uogólnioną miażdżycę z zajęciem głównie tętnic wieńcowych pod postacią choroby niedokrwiennej serca i przebytego niedokrwienia mózgu (przemijająca dyfazja), zespół bólowy kręgosłupa L i bioder na tle zmian zwyrodnieniowych, cukrzycę leczoną insuliną, przebytą boreliozę, stan po amputacji poodmrożeniowej palców stopy lewej w wieku 14 lat, zespół bólowy przedramienia lewego prawdopodobnie na tle przeciążeniowym. W ocenie Lekarza Orzecznika u odwołującego występuje trwała, całkowita niezdolność do pracy od dnia 27 listopada 2013r. (dnia wystąpienia niedokrwienia mózgu ostrego). Brak związku niezdolności do pracy z naruszeniem sprawności organizmu przed 18 rokiem życia.

Od tego orzeczenia odwołujący wniósł sprzeciw do Komisji Lekarskiej ZUS.

Komisja Lekarska w orzeczeniu z dnia 10 kwietnia 2014r. potwierdziła w pełni dokonane przez Lekarza Orzecznika rozpoznanie oraz ocenę, że zachodzi całkowita niezdolność do pracy od dnia 27 listopada 2013r. (dnia wystąpienia niedokrwienia mózgu ostrego), przy czym brak związku niezdolności do pracy z naruszeniem sprawności organizmu przed 18 rokiem życia.

Orzeczenie Komisji lekarskiej ZUS było podstawą wydania zaskarżonej decyzji z dnia 15 kwietnia 2014r.

Ze względu na rozpoznanie lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w P., Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłych kardiologa, diabetologa, ortopedy, specjalisty chorób zakaźnych i neurologa.

U odwołującego rozpoznano: stan hemodynamiczny stabilny, cukrzycę typu 2 leczoną insuliną, dawno przebyte zakażenie krętkami B. albo cofające się stadium serologiczne przewlekłej boreliozy, przewlekły zespół bólowy kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego na tle zmian zwyrodnieniowo-dyskopatycznych okresowo korzeniowy, przebyty udar mózgu w listopadzie 2013r. bez istotnego deficytu neurologicznego, stan po amputacji częściowej stopy lewej, chorobę D. obu rąk.

Biegły kardiolog stwierdził, że odwołujący zarówno obecnie jak i przed 18 rokiem życia nie dokumentuje utrwalonych złożonych zaburzeń rytmu serca, niestabilnej dławicy piersiowej, wady serca istotnej hemodynamicznie, nadciśnienia tętniczego powikłanego narządowo oraz niewydolności zastoinowej serca. Nie wymagał zabiegów naprawczych serca. Wskazano, że z przyczyn kardiologicznych nie zachodzi niezdolność do pracy nawet w stopniu częściowym zarówno obecnie, jak i przed 18 rokiem życia.

Biegły diabetolog stwierdził, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy z powodu cukrzycy, którą leczy nowoczesną metodą insulinoterapii. Nie stwierdził cech zaawansowanych przewlekłych powikłań cukrzycy.

Biegły specjalista chorób zakaźnych stwierdził, że pomimo długotrwałej historii aktualnie nie stwierdza się u odwołującego istotnych zmian związanych z przebytą boreliozą.

Na podstawie dobrze udokumentowanego rozpoznania, należy przyjąć, że choroba jest w dalekiej fazie ustępowania. W ocenie biegłego, borelioza nie spowodowała zmian w stanie zdrowia odwołującego, co wynika również z obserwacji szpitalnej. W ocenie biegłego odwołujący nie jest osobą niezdolną do pracy w wyuczonym, wykonywanym zawodzie.

Biegły neurolog stwierdził brak objawów korzeniowych, jedynie neurologiczne objawy ubytkowe – brak odruchów skokowych, sprawność ogólna i ruchowa zadowalająca. W badaniach neuroobrazowych kręgosłupa lędźwiowo - krzyżowego zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne. W listopadzie 2013r. przebyty udar niedokrwienno mózgu, który

nie spowodował istotnego deficytu w badaniu przedmiotowym neurologicznym, w badaniu KT głowy dwa drobne ogniska niedokrwienne w płacie czołowym lewym, w badaniu USG tętnic szyjnych i kręgowych nie stwierdzono zaburzeń przepływu. Stwierdzone zmiany i spowodowany nimi stopień naruszenia sprawności organizmu w ocenie biegłego neurologa powoduje częściową niezdolność do pracy obecnie, jak i przed ukończeniem 18 roku życia z powodu schorzeń układu nerwowego.

Biegły ortopeda stwierdził zespół bólowy kręgosłupa bez istotnego funkcjonalnie ograniczenia ruchomości przy zachowanej poprawnej gibkości, miernie bólowo ograniczone ruchy stawu biodrowego prawego, przykurcz zgięciowy palców obu rąk w przebiegu choroby D., chondropatię rzepek, wychudzenie obrysów lewej kończyny dolnej i skrócenie stopy lewej, chód niesprawny z utkaniem na lewą kończynę dolną. W RM i rtg kręgosłupa widoczne są zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne w postaci wypukleń krążków międzykręgowych bez skutkującego w badaniu przedmiotowym ucisku struktur nerwowych. W opinii biegłego ortopedy obecny stan narządu ruchu narusza w sposób istotny sprawność motoryczną organizmu i upośledza wydolność chodu, czyniąc odwołującego trwale, częściowo niezdolnym od dnia złożenia wniosku. Brak całkowitej niezdolności do pracy przed ukończeniem 18 roku życia i obecnie. Deformacja stopy lewej powstała w wyniku odmrożenia palców, spowodowała skrócenie stopy lewej, a finalnie jej szpotawe ustawienie i modzele oraz pośrednio wyszczuplenie obrysów lewej kończyny dolnej. Stała się też powodem upośledzenia wydolności chodu. Nie była kiedykolwiek, ani nie jest obecnie jedyną przyczyną długotrwałej niezdolności do pracy, ani też nie uniemożliwiała wykonywania pracy kierowcy. Przez wiele lat następstwa odmrożenia stopy lewej nie wymagały podjęcia leczenia zachowawczego, ani operacyjnego, nie wykonywano też diagnostyki radiologicznej. Świadczy to o umiarkowanym nasileniu zmian chorobowych. Istniejące dolegliwości nie osiągnęły zaawansowania klinicznego, który powodowałby całkowitą niezdolność do pracy.

W konkluzji zespół biegłych stwierdził, że odwołujący jest trwale, częściowo niezdolny do pracy od dnia złożenia wniosku. Nie stwierdza się obecnie, ani przed 18 rokiem życia całkowitej niezdolności do pracy.

Na podstawie powyżej przedstawionego stanu faktycznego, Sąd I instancji wydał powyższy wyrok.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, renta ta przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia albo w trakcie nauki w szkole przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna przysługuje na stałe, gdy całkowita niezdolność do pracy jest trwała, a okresowo – jeżeli jest okresowa. Ustalenie całkowitej niezdolności do renty dokonuje przy tym lekarz orzecznik ZUS na zasadach i w trybie określonym w ustawie emerytalno-rentowej (art. 5 ustawy o rencie socjalnej). W sprawach nieuregulowanych w ustawie o rencie socjalnej stosuje się przepisy ustawy emerytalno-rentowej (art. 15 ustawy o rencie socjalnej).

Osobą niezdolną do pracy, jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu.

Osobą całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ustawy emerytalno-rentowej).

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, a także możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 13 ustawy emerytalno-rentowej).

Ocenę zdolności odwołującego do pracy Sąd I instancji oparł na opiniach biegłych lekarzy. Podniesiono, że w sprawach o rentę dowód z opinii biegłego jest tzw. dowodem koronnym, analizującym i sumującym przeciwstawne oceny prezentowane przez strony. Dowodu tego nie można zastępować innym np. dowodem z zeznań świadków, zaświadczeń

lekarskich. Dowód z opinii biegłego podlega ocenie, tak jak każdy dowód przeprowadzony w sprawie, ale podważyć tego dowodu nie może samo tylko subiektywne odczucie stron.

Przedmiotem niniejszej sprawy było ustalenie tego, czy organ rentowy zasadnie odmówił A. K. (1) prawa do renty socjalnej. Przesłanką takiej decyzji organu rentowego był brak związku między naruszeniem sprawności organizmu odwołującego przed 18 rokiem życia a ustaloną przez Lekarza Orzecznika i Komisję Lekarską całkowitą niezdolnością do pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że troje biegłych sądowych (kardiolog, diabetolog, specjalista chorób zakaźnych) w ogóle nie stwierdzili, w obrębie swych specjalności niezdolności do pracy w jakimkolwiek stopniu. Dwie pozostałe biegle (neurolog i ortopeda) stwierdziły jedynie częściową niezdolność do pracy, nie spowodowaną jednak naruszeniem sprawności organizmu przed 18 rokiem życia. W konkluzji, w zgodnej opinii łącznej biegli stwierdzili jedynie częściową niezdolność do pracy, nie spowodowaną jednak naruszeniem sprawności organizmu przed 18 rokiem życia i jednoznacznie orzekli brak całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd I instancji przeanalizował wypowiedzi biegłych neurologa i ortopedy wyjaśniających, dot. dlaczego niezdolność do pracy ma charakter jedynie częściowy i dlaczego nie można postrzegać wypadku z grudnia 1961r. jako przyczyny aktualnej niezdolności do pracy i uznał te wyjaśnienia za całkowicie przekonujące.

Z powodu niespełnienia podstawowej przesłanki przyznania prawa do renty określonej w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej jaką jest całkowita niezdolność do pracy, Sąd Okręgowy uznał odwołanie A. K. (1) za pozbawione usprawiedliwionych podstaw i oddalił je na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł odwołujący A. K. (1), zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi odwołujący zarzucił błędne ustalenie w sprawie stanu faktycznego i na tej podstawie wydanie niewłaściwego rozstrzygnięcia oraz naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe jego zastosowanie. W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że stał się niezdolnym do pracy w wieku lat 16, na skutek wypadku do którego doszło w grudniu 1961r. Od lat choruje na szereg chorób ściśle związanych z inwalidztwem jakie powstało przed 16 rokiem życia oraz inne złożone dolegliwości powodujące zły stan zdrowia. Ze względu na ww. okoliczności apelujący nie jest w stanie wykonywać żadnej pracy zarobkowej.

Mając na uwadze powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie o przyznaniu prawa do renty socjalnej.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny uznał, że ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez Sąd Okręgowy są prawidłowe. Sąd pierwszej instancji ustalając stan faktyczny oparł się na całokształcie zebranego materiału dowodowego, należycie go rozważył i wskazał jakim środkiem dowodowym dał wiarę, przedstawiając prawidłową ich ocenę, którą właściwie uargumentował. Całość podjętych ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji przedstawiona w pisemnym uzasadnieniu wyroku zasługuje na pełną akceptację. Ustalenia faktyczne sądu orzekającego są prawidłowe i znajdują oparcie w materiale dowodowym. Sąd Apelacyjny ustalenia te przyjmuje za własne. Nie ma więc konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001r., V CKN 348/00, z dnia 22 lutego 2010r., I UK 233/09, z dnia 24 września 2009r., II PK 58/09).

Przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu było ustalenie, czy A. K. (1) spełnia przesłanki do nabycia prawa do renty socjalnej.

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej (Dz.U. z 2013r., poz 982), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Należy przy tym mieć na uwadze, że renta socjalna ma charakter szczególny, ponieważ stanowi formę realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego osób, które – z powodu całkowitej niezdolności do pracy związanej z powstaniem naruszenia sprawności organizmu w okresie poprzedzającym podjęcie działalności zarobkowej – nie nabędą uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Ustawa z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej, która w części dotyczącej renty socjalnej zastąpiła ustawę z dnia 29 listopada 1990r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U z 1998r. nr 65 poz. 414 ze zm.) zmieniła charakter tego świadczenia ze świadczenia z pomocy społecznej na finansowane z budżetu państwa świadczenie rentowe dla osób niepełnosprawnych od dzieciństwa. W doktrynie przyjmuje się, że jest to świadczenie wsparcia socjalnego inne niż pomoc społeczna. Szczególny charakter renty socjalnej uzasadnia ścisłą interpretację przesłanek nabycia i utraty prawa do tego świadczenia oraz warunków jego wypłaty.

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje się na zasadach i w trybie określonym w ustawie z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009r., nr 153 poz. 1227 ze zm.), stosując odpowiednio m.in. art. 12-14 powyższej ustawy. Przepis art. 12 ust. 1 tej ustawy, definiując niezdolność do pracy stanowi, że niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Przepisy ust. 2 i 3 wskazują, że całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 13 ustawy przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy, jak też celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się zatem do rozstrzygnięcia, czy ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy oraz czy niezdolność ta powstała w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia.

Ustalenie wskazanych powyżej okoliczności wymagało wiadomości specjalnych, w związku z czym sąd powinien według zasad unormowanych w kodeksie postępowania cywilnego dopuścić dowód z opinii biegłego. W realiach przedmiotowej sprawy Sąd pierwszej instancji dopuścił taki dowód.

Zespół złożony z pięciu biegłych sądowych: diabetolog, specjalista chorób zakaźnych, neurolog, kardiolog, ortopeda w łącznej opinii zgodnie stwierdzili, że wnioskodawca jest trwale częściowo niezdolny do pracy od dnia złożenia wniosku. Powołany zespół biegłych nie stwierdził obecnie, ani przed 18 rokiem życia całkowitej niezdolności do pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z materiału dowodowego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia, w szczególności z treści ww. opinii biegłych sądowych wynika, że wnioskodawca nie spełnia jednej z ustawowych przesłanek warunkujących prawo do renty socjalnej, tj. całkowitej niezdolności do pracy. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów w postaci opinii biegłych różnych wymienionych wyżej specjalności, jako wiarygodnych, nie budzi żadnych wątpliwości.

Podkreślenia wymaga, że art. 278 § 1 k.p.c. uprawnia sąd do dopuszczenia dowodu z opinii biegłego, jeżeli w sprawie istnieje potrzeba wyjaśnienia okoliczności wymagających wiadomości specjalnych, a w niniejszej sprawie niewątpliwie potrzeba taka zaistniała. Apelujący tak w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, jak również w apelacji nie podniósł żadnych skutecznych zarzutów mogących ocenę powyższych dowodów zmienić.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, odwołujący nie spełnia warunków uprawniających go do otrzymywania renty socjalnej. Zgodnie bowiem z art. 4 ust.1 ustawy z 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 135 poz.1268 ze zm.) świadczenie to przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18. roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia; bądź też w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Zgodnie zaś z art. 4 ust. 2 osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała, bądź też renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

W ocenie Sądu II instancji przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie sądowe wykazało, że odwołujący nie spełnia podstawowej przesłanki, od której wykazania ustawodawca uzależnił prawo do renty socjalnej, tj. nie jest obecnie ani nie był osobą całkowicie niezdolną do pracy przed 18 rokiem życia. Obecnie jest trwale częściowo niezdolny do pracy. Prawdliwość tej tezy potwierdził bez wątpienia zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy, a w szczególności opinia biegłych sądowych.

Mając na względzie przedstawioną argumentację, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.

SSA Izabela Halik SSA Ewa Cyran SSA Iwona Niewiadowska-Patzer